

Eusebi Vila Delclòs

Sant Sebastià de Montmajor

Històries fantàstiques, misteris i supersticions

Il·lustracions de **Jordi Vila Delclòs**

Sant Sebastià de Montmajor, històries fantàstiques, misteris i supersticions

© text, Eusebi Vila Delclòs, 2016

© il·lustracions, Jordi Vila Delclòs, 2016

Primera edició: abril de 2016

Dip. Leg.: B.7563-2016

Disseny de la coberta: © Jordi Vila Delclòs

Escut de Sant Sebastià de Montmajor, disseny de Joan Vila Grau, c. 1968-1969
(contracoberta): © Joan Vila Grau

Assessorament lingüístic: Núria Miret i Antolí

Disseny i producció editorial: Editorial Meteora, SL, Barcelona
Imprès a Printcolor, Santa Perpètua de Mogoda

SENSE L'AUTORITZACIÓ ESCRITA DE L'EDITOR, QUEDA RIGOROSAMENT PROHIBIDA,
SOTA LES SANCIONS ESTABLERTES PER LA LLEI, LA REPRODUCCIÓ TOTAL O PARCIAL
D'AQUESTA OBRA A TRAVÉS DE QUALSEVOL PROCEDIMENT MECÀNIC O ELECTRÒNIC,
INCLOENT-HI LA REPROGRAFIA, LA DIFUSIÓ PER XARXES TELEMÀTIQUES
I LA DISTRIBUCIÓ D'EXEMPLARS D'AQUESTA EDICIÓ
MITJANÇANT LLOGUER O PRÉSTEC PÚBLICS.

Als santsebastianencs de soca-rel

PRÒLEG

Apreciat lector,

Tens a les mans aquest llibre, on parlem d'algunes històries viscudes a la vall de Sant Sebastià de Montmajor que surten de la normalitat... contades en veu baixa, a cau d'orella, o explicades els vespres al voltant de la llar de foc, han passat de generació en generació. Són històries fantàstiques, de supersticions i misteris que en algun moment ens han fet passar neguit, sentir un calfred esquena amunt o, senzillament, esperar amb por l'hora d'anar al llit.

Sovint, l'origen de les històries es perd en el temps... i és així com ens sembla que ha de ser. Alguns dels relats passen de nit, amb fred, sense lluna i a les fosques, com s'espera de fets inexplicables. I passen en èpoques recents o remotes, més o menys concretes. Encara que, tanmateix, tampoc ho és gaire, d'important, quan van succeir els fets. El que cal és saber que, com a tot arreu, també hi van passar i hi passen coses inexplicables, més enllà del normal, a Sant Sebastià.

Al poble hi tenim alguns racons ben feréstecs, indrets que imposen respecte o que et fan estar intranquil i alerta. Per

exemple, el Pla de les Bruixes, dalt del Montmajor, o la Roca de l'Ós, més amunt de Torrevella, el Torrent del Llop, sota el Genestós, o el Collet de Penjallops, sobre el Serrat dels Mals Aires. Des de sempre ha fet respecte la fondària del Gorg de Can Salvi, que si com a gorg no és gaire gran, les seves aigües, verdoses pel llot, fan certa angúnia. Sobretot si sabem que sota el salt d'aigua, la fondària supera amb escreix els deu metres... vés a saber què s'hi pot amagar, allí! Parlant d'amagar... pocs saben que el *vell* Sallent va llençar totes les pistoles i les escopetes de la casa en un gorg proper, en començar la guerra civil¹. També trobem sota la Vila, el Gorg Negre, que amb el nom ja ho diu tot.

Per acabar aquest pròleg, avisem els lectors que hem omès o canviat alguns noms personals de segons quins relats per voluntat expressa dels protagonistes, i tampoc no esmentarem realment a quina casa van passar els fets. Ho deixarem una mica imprecís, tot plegat, talment com si ho visquéssim enmig d'una boira espessa i humida, per contribuir una mica més al misteri i a l'ambigüitat de moltes d'aquestes històries fantàstiques o fantasioses i supersticions d'antany.

1. Explicat pels fills del *vell* Sallent, Juanito i Engràcia Sallent a Joan Vila Grau.

• Un ovni a Sant Sebastià? •

Els anys setanta del segle passat van ser molt rics en contactes visuals amb ovnis i experiències similars. No només al poble: globalment, l'ambient social hi era sensible i no mancaven als quioscs un parell de revistes d'àmbit estatal² que motivaven encara més la imaginació de la gent. Un programa de televisió espanyola, dirigit per Fernando Jiménez del Oso, va acabar de popularitzar aquests misteris.

Tornem al poble. Cap a finals de la dècada del 1950, al Serrat de Dalt, l'Enriqueta Fuster i el seu marit, en Zacaries Signes, havien sortit a fer un tomb. Queia la tarda i el capvespre d'agost invitava a passejar. En tombar la cantonada i agafar el carrer de Santa Margarida —l'únic carrer amb nom a Sant Sebastià—, van veure una llum resplendent més enllà de les darreres cases, cap als turons del fons de la vall, prop de la carena, en direcció Sant Llorenç Savall. Pensant-se que podia ser un foc a la muntanya, van avançar amb passes ràpides cap

2. *Mundo Desconocido*, per exemple, una revista editada a Barcelona, per Andreas Faber Kaiser, a partir de 1976. Andreas Faber va ser fill de l'artista pintor W. Faber, que entre els anys cinquanta i principis dels seixanta del segle passat sojornà —quina casualitat!— al poble. A la pinacoteca de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts hi ha un paisatge de Sant Sebastià pintat per ell. Precisament W. Faber va ser qui va recollir i transmetre la llegenda de l'home-ós, el símbol de la qual podem veure esculpit a la llinda del portal de la casa del Genestós (vegeu el llibre *Sant Sebastià de Montmajor. Fets, anècdotes i llegendes*).

al final del carrer, des d'on podien veure clarament les muntanyes i el bosc.

Però la llum era massa blanca i clara, massa forta per ser la d'un incendi. I, encara més estranyats, en arribar prop de Ca n'Alzina, ja van veure que la cosa no era un fet normal. La llum ho envaïa tot, talment com si fos de dia, però només il·luminava unes desenes de metres al seu voltant. Al cap d'un moment va arribar l'àvia de Cal Mus³, que també havia vist la resplendor. Van quedar-se quietes, tots tres, mirant, sense dir res, fins que la llum es va aixecar, passant per sobre d'una falda de la muntanya fins a baixar darrere l'altre turó, perdent-se en direcció Sant Llorenç i esvaint-se la claror completament.

3. La família que vivia a Cal Mus després de la guerra civil, havien pertangut al POUM. S'establiren al poble per tal de passar despercebuts després de la guerra. El pare era manyà i va fer algunes peces per a l'església. Els fills, formats en els ateneus populars, sovint feien servir paraules cultes o gairebé erudites enmig de la conversa, que en el parlar habitual de la gent de poble no eren comunes i cridaven l'atenció: per exemple, el mot *onerós*, que el deien a tort i a dret, com encara recorda un veí.

• **Un altre objecte volador lluminós no identificat** •

La segona vegada que es va veure al poble un objecte volador no identificat, és a dir, un ovni, del qual tenim constància, va ser el vist per en Pepet —Josep Coll— i la seva dona, na Maria. L'objecte no identificat volava per sobre del camp de la Font, el que hi ha darrera l'església. Això també passava pels anys setanta del segle XX. I els fets van anar més o menys així:

Un vespre d'hivern, ja fosc, el matrimoni pujava cap a la seva cambra quan van copsar, per la finestra del primer pis de la rectoria que dóna al camp de la Font, una claror inhabitual. Durant una bona estona van observar una llum blanca molt intensa que es va desplaçar pel camp, a uns trenta metres d'alçada, fins a enlairar-se i desaparèixer en silenci. Emetia una claror fortíssima que sortia d'una forma ovalada i plana, també lluminosa.

Diuen que en Pepet va agafar l'escopeta per si calia defensar-se d'algun alienígena! Van passar tanta por que evitaven, després de l'experiència, parlar-ne. De fet, uns dies més tard van decidir que no en parlarien mai més. I mai més no en van parlar. Una altra versió assegura que van estar tancats i barrats a casa durant dos dies seguits.

• **Encara un altre contacte visual amb un ovni (i tres)** •

Dos veïns del poble, del Serrat de Baix, asseguren haver vist un ovni a la primera meitat dels anys 1980.

Eren quarts d'onze de la nit i, baixant cap a Caldes, conduïen tranquil·lament per la carretera. Uns tres-cents metres per sota de l'antiga pedrera, sortint d'un revolt, van quedar-se astorats en veure una potentíssima llum que il·luminava clarament la masia anomenada el Pascol i les feixes del voltant de la casa. La claror provenia d'un artefacte ovalat, d'aspecte metal·litzat, sense brillantors. Era una llum que, si bé sortia de l'artefacte, no tenia una direcció concreta sinó que ho envaïa tot.

L'astorament i l'ensurt en començar a comprendre que era alguna cosa fora del normal, extraordinària, va fer que gairebé s'estimbessin i van quedar mig fora de la carretera, amb el cotxe calat. No podien deixar de mirar aquell artefacte que tenien al davant! Un silenci imponent, dos segons més i l'artefacte i la llum van desaparèixer en un si és no és, en direcció al Puig de la Creu, on es va perdre de vista.

Pocs minuts després, quan ja es refeien de l'ensurt, va parar un cotxe per ajudar-los, en veure'ls encallats a la cuneta. En preguntar-los què havia passat, es van mirar tots dos i, sense dir res, tàcitament, van decidir que era millor no dir la veritat i improvisar qualsevol excusa. Empenyent entre tots, van treure el cotxe i seguiren el viatge.

La semblança d'aquesta història amb un altre fet que va passar prop de Sant Llorenç Savall, i en la mateixa època, és prou notable com per què també l'expliquem:

Els propietaris d'una masia prop de Sant Llorenç van viure una experiència d'allò més propera a les pel·lícules d'ufos i altres naus extraterrestres... Tornaven tard, a la nit, havent sopat, des de Sant Llorenç cap a casa seva. Al cap d'una estona d'haver deixat la carretera, ja per un camí de terra en mig del bosc, de repent una llum forta i blanca se'ls acostà, des de certa alçada, i posant-se sobre el seu cotxe (que es va calar immediatament) va restar-hi uns llarguíssims minuts, abans de desaparèixer enlairant-se per sobre dels pins i les alzines del camí. Ja es veien abduïts!

Van quedar tan esfereïts que, sense acabar de creure el que havien vist, van engegar el cotxe i seguiren endavant...

• **La Pesanta** •

Aquesta història va ser narrada per Josep Vives i Bracons, veí de Sant Sebastià, cap als anys cinquanta del segle passat. Li va explicar algun pagès del poble.

A Sant Sebastià, com en altres indrets, hi havia aquesta superstició: quan algú tenia un malson, deien que la Pesanta, una mena de dona fantasma, havia entrat al dormitori asseient-se sobre el pit del dorment, sense deixar-lo respirar bé.

Per evitar-ho, el remei era posar un plat de lleties crues a la tauleta de nit. Quan la Pesanta aparegués, les voldria agafar. Però, com que tenia les mans foradades, les lleties li caurien i es passaria tota la nit recollint i tornant a recollir lleties, ja que era un ésser fantàstic molt endreçat i no podia deixar a terra ni una sola lletia. Així no tindria temps per seure damunt de l'adormit.

Com que en clarejar, aquest ésser fantasmal —i ben innocent— desapareixia, el caut i previsor dorment se salvava d'haver tingut malsons.

• **Una presència al Serrat de Baix** •

Que sapiguem fins al moment de redactar aquest escrit, per dues vegades ha succeït un fet similar al que explicarem. Però entre la primera i la segona vegada van passar més de quinze anys: la primera ocasió als anys vuitanta, i la segona, a finals dels noranta del segle passat. Cap dels dos protagonistes no s'havien explicat l'experiència fins al moment de recollir aquesta informació. I quan ho van fer, un calfred els va eriçar la pell dels braços...

Un divendres de mitjan febrer, un jove d'uns dinou o vint anys va arribar al poble per passar-hi el cap de setmana. S'havia avançat a la resta de la família, que arribarien l'endemà, dissabte, a mig matí.

Va aparcar el Citroën 2CV, i tant bon punt en va sortir, va notar alguna cosa estranya en l'ambient. La tarda, que ja declinava, mostrava un cel clar i net, i la quietud imposava una mica. Era una quietud que es podia palpar, gairebé espessa. No se sentia cap ocell, no es movia res, tot restava massa silent.

Intentant desempallegar-se de la sensació, va entrar a la casa. Després de feinejar una estona, obrint finestres per ventilar, entrant llenya... tot encenent la llar de foc va seure a la sala d'estar per descansar i relaxar-se un xic. Seguia la quietud, encara més intensa a dins la casa, i per trencar-la va posar un disc. Va seure d'esquena a la porta d'entrada. Al cap de poca estona, mentre escoltava la música, li va semblar notar

alguna cosa que es movia rere seu. Girà el cap d'una revolada, però res no trencava la quietud de l'habitació. Va agafar un diari vell per distreure's, tot fullejant-lo sense deixar d'estar a l'aguait i certament inquiet. Es va acabar el disc i tot quedà de nou immers en un silenci que va percebre amenaçador, només trencat pel crepitar momentani dels altaveus, causat per l'electricitat estàtica acumulada al tocadiscs.

En el moment en què va fer el gest d'aixecar-se per canviar el disc, de reüll va veure una ombra fugissera, fosca i translúcida a la vegada, allargassada i vertical, que restava quieta prop de la porta i destacava perfectament sobre la paret blanca. El noi va girar-se d'una revolada i, redreçant-se, amb el cor bategant-li molt fort, va fixar, ara sí, la mirada directament cap a l'ombra, que un segon després havia desaparegut. La sensació d'una presència era tan intensa, que el jove, ben espantat, va restar una bona estona quiet, a l'expectativa, amb els ulls ben oberts, en un racó de la sala, de cara a la porta, per allò de «veure-les venir». Persistia aquell silenci espès, només trencat pels batecs intensos del cor.

Amb el pas dels minuts, el noi es va anar calmant. I una sensació se li anava fent present a la ment, cada vegada amb més força: la sensació d'haver estat observat per la seva àvia, que havia mort anys enrere. Quan va poder racionalitzar una mica els fets, va arribar a la conclusió que, fos el què fos, res no havia de témer si era realment l'esperit de l'àvia. Ell l'havia estimada molt i l'àvia ho sabia. Mai no va explicar aquesta vivència a ningú.

Una quinzena d'anys més tard, la mare d'aquest noi descansava ajaguda en un sofà, llegint un llibre, a la mateixa sala on havien passat els fets relatats anteriorment. Vetllava el son d'un dels néts, un nadó de pocs mesos, que dormia plàcidament a tocar d'ella, al bressol.

L'únic punt de llum a la sala era el petit focus que il·luminava el llibre. La resta de l'espai estava submergit en una penombra densa. A fora ja era fosc. El silenci ho abraçava tot.

Bo i llegint, li va semblar notar un lleuger moviment més enllà dels seus peus. Quan hi va fixar l'atenció, encuriosida i una mica espantada, va veure clarament, tot i la poca llum de l'estança, una ombra fosca, fugissera, mig transparent, que es movia lentament i ondulant, horitzontalment, gairebé com un mocador de seda finíssima deixat a la brisa. En enfocar-hi la mirada decididament per veure què passava, l'ombra es va fondre en l'aire. La dona es va aixecar amb cautela i, deixant el llibre, va acostar-se al bressol on el nadó seguia dormint tranquil·lament.

Mentre posava bé la manta i bressolava una mica el lletet, un pensament va començar a prendre força al seu cap, una idea que es concretava: la sensació intensa que la besàvia de la criatura havia estat allà. I seguidament, que res no havia de témer, que tot i la vivència inexplicable racionalment, l'àvia els havia estimat molt a tots.

• La Cova de la Calavera •

En un indret ben ocult entre les muntanyes hi ha una cova que, vista des de l'altre vessant, sembla ben bé una calavera.

Més amunt de la Cova de les Puces —una antiga carbonera—, ja molt per sota del Pla dels Cargols i seguint el torrent que creua el camí, uns dos-cents metres bosc endins i a uns trenta metres per sobre del torrent, podem trobar-la, al costat de ponent. Destaca entre la vegetació per la pedra grisa clara que la forma. L'accés és difícil perquè el vessant és molt pronunciat.

El temps, l'atzar i l'erosió han volgut dibuixar-li dues conques buides, una forma de fossa nassal i una obertura que recorda una mandíbula desdentada. Si algú hi arriba, el que és la boca es transforma en l'entrada de la cova, allargassada i no gaire espaiosa ni alta. L'interior, de colors ocres rosats per efecte de la calç i de la terra vermellosa de Sant Sebastià, és humit i fresc. Al sostre s'hi van formar, i encara s'hi formen, estalactites de fa milers d'anys.

• **El fantasma verd de Can Polvorer** •

Conte que ha esdevingut tradicional a Sant Sebastià, relatat per Joan Vila Grau.

Al fons de la vall de Sant Sebastià, més o menys cap a llevant, hi ha tres cases: Can Closca, Can Puça i Can Polvorer. Totes tres ben orientades, amb les façanes de cara a migdia i a la vora les unes de les altres. Pels voltants encara s'endevinen les velles feixes abandonades i ara cobertes de males herbes, matolls i arbres. A menys d'un centenar de metres, l'ermita del Grau sembla vigilar la més pròxima, Cal Polvorer.

No fa gaires anys, s'hi podien veure a les ruïnes algunes teules, que encara no havien caigut, en equilibri precari sobre les bigues resseques i ennegrides pel sol i la pluja. A dins, les bardisses barraven el pas i les hores s'enfilaven arrapades als murs. En un racó fosc de l'interior de Cal Polvorer, entre l'espessa vegetació s'hi veien els trossos d'unes grans gerres esbocinades.

A les masies o cases properes, com al poble, vaig preguntar la història d'aquelles cases: en sentir la pregunta, els pocs que en sabien alguna cosa callaven i feien el sord o fingien estar massa atrafegats per perdre temps en una conversa de veïns.

Un vespre, un vellet que sabia el meu interès per conèixer alguna cosa de les tres cases, se m'atansà i, amb posat misteriós, va dir-me: «Vols saber res de les tres cases? Seu i escolta». Aquesta és la història que m'explicà.

Fa molt de temps en aquestes cases hi vivien pagesos i les seves famílies, gent molt treballadora i humil. Les terres conreades i la vinya omplien les feixes que el blat o l'ordi no havien ocupat. Una nit de tempesta un llamp maligne va esmicolar la teulada de Cal Polverer cremant les bigues i un parell d'habitacions de les quals, per sort i gràcies al terrabastall, n'havien fugit a temps. El vell Polverer i la seva família van recollir les quatre pertinences, eines i el bestiar del corral i van abandonar el casalot l'endemà mateix.

Des d'aquella mateixa nit i des de les dues cases veïnes, començaren a sentir-se sorolls estranys i un càntic monòton i repetitiu. Ben aviat més d'un contava que de vegades es veia una claror verdosa a través de les finestres de la casa llampada. I a poc a poc, esporuguits per les llums misterioses o pels udols constants que sortien de la casa, els veïns de Can Closca, primer, i de Can Puça, poc després, van abandonar, inquiets i atemorits, aquell indret. Tots els veïns de la vall evitaven acostar-se per allí, i els pocs de fora que, per desconeixement, hi passaven, o no se'ls tornava a veure o apareixien pel poble blancs de por i aterrits.

Anys després, un dia, ja fosquejant, en Quim de Cal Senyoria tornava cap a casa. Era prou valent i decidí fer drecera passant prop de les ruïnes de Can Polverer, però s'havia fet de nit més de pressa del que l'home s'esperava. L'ombra negrosa dels murs ruïnosa de la casa s'alçaven davant seu i li van semblar força amenaçadors, però, tot i la sensació, va tirar pel dret.

